

Gymnázium Přírodní škola o.p.s.

Zkušenosti z mateřské školy pro integraci dítěte s poruchou autistického spektra do základní školy

(Mateřská škola speciální Štíbrova v Praze 8)

Autor : Adam Weiner

Vedoucí práce : Mgr. Linda Langerová

Datum odevzdání : 9.11.2012

PODĚKOVÁNÍ

Především bych rád poděkoval profesorce Lindě Langerové za konzultování a formulování svých výsledků. Potom také odborným konzultantkám Evě Hruštinové a Monice Weinerové za pomoc při praktickém výzkumu a za orientování se a fungování v systému mateřské školky Štíbrova.

Dále bych chtěl poděkovat všem učitelkám, ale hlavně dětem, za milé přijetí do společnosti

OBSAH

1. Úvod
 2. Cíle
 3. Postup práce
 4. Teoretická část:
 - 4.1 Poruchy autistického spektra
 - 4.2 Aspergerův syndrom
 - 4.3 Mateřská škola Štíbrova
 5. Praktická část:
 - 5.1 Charakteristika Tomáše Veselého
 - 5.2 Zápisy z jednotlivých setkání
 - 5.2.1 První setkání
 - 5.2.2 Druhé setkání
 - 5.2.3 Třetí setkání
 - 5.3 Doporučené metody práce s T.V.
 6. Závěr
- Přílohy
- Prameny a literatura

1. ÚVOD

Důvodem, proč jsem se rozhodl psát o Aspergerově syndromu, byly příběhy, které vyprávěli moji rodiče, kteří oba s takto postiženými dětmi pracují. Uvědomil jsem si, jak strastiplnou cestu musí rodiče při integraci dětí s Aspergerovým syndromem do běžné základní školy podstoupit. Dalším důvodem bylo to, že jsem si uvědomil, že se s těmito lidmi setkáváme možná častěji, než si uvědomujeme a měli bychom jim alespoň trochu rozumět. Na základě toho jsem se rozhodl, že bych těmto dětem mohl pomoci s integrací (zapojením) do společnosti, jak ve škole, tak i v budoucnu. Na začátku své práce se hlavně soustředím na literaturu a teoretické znalosti autistického spektra. Dále se pak soustředím na specifický typ autismu Aspergerův syndrom. V praktické části popisuji konkrétní práci s určitým dítětem ze školky Štíbrova, které má AS a sleduji jeho chování v daném prostředí. Tím sleduji, jak moc se liší teorie od praxe, abych na základě toho dokázal těmto lidem pomoci v budoucnu.

2. CÍLE

Cílem práce je přiblížit zvláštnosti dětí s poruchou autistického spektra (dále jen PAS), nahlédnout do jejich vnímání světa a snažit se je pochopit. Práce by mohla sloužit jako první zdroj informací pro učitele, kteří se chystají takového žáka ve své třídě integrovat a dosud se touto problematikou nezabývali.

3. POSTUP PRÁCE

Nejprve jsem se snažil proniknout do problému trochu populární a oddechovou formou – přečtením beletristické knihy Podivný případ se psem od Marka Haddona

A shlédnutím filmů, které se problému autismu věnují. (Rain Man a Dům z karet). To mi pomohlo získat první letný náhled na problematiku.

Jako další metodu jsem zvolil četbu odborné literatury a využití webových stránek, které se autismu věnují.

Následně jsem dělal přímá pozorování a vedl si deník, který pojednával o chování a specifických vlastností vybraného dítěte. Dále jsem se zapojil do chodu školky a nabídnul jsem pomoc jako pomocný učitel. A nakonec jsem zdokumentoval zajímavé objekty v MŠ Štíbrova za pomoci fotografií.

4. TEORETICKÁ ČÁST

4.1 Poruchy autistického spektra

Poruchy autistického spektra se dělí do několika skupin:

1. Dětský autismus
2. Atypický autismus
3. Rettův syndrom
4. Jiná desintegrační porucha v dětství
5. Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby
6. Aspergerův syndrom
7. Jiné pervazivní vývojové poruchy

Poruchy autistického spektra (PAS), jsou zastřešujícím označením pro skupinu poruch, které způsobují obrovské potíže v celém mentálním vývoji dítěte, nedovolí mu plně porozumět tomu, co vidí, slyší nebo prožívá. Duševní vývoj je díky tomuto nedostatku narušen především v oblastech komunikace, sociálního chování, představivosti a vnímání. Objevuje se stereotypní, strnulé chování spolu s neobvyklými zájmy

V průběhu života se setkáváme s mnoha lidmi. Kdykoliv potkáme nějakého člověka, vytvoříme si o něm hned hromadu úsudků. Stačí pohled a můžeme často odhadnout věk nebo společenské postavení, z výrazu tváře nebo tónu hlasu můžeme okamžitě říci, je-li šťastný, rozhněvaný nebo smutný, a podle toho reagovat. Toto je ale právě to, co lidé s PAS nedokáží a musí se to dlouhou a složitou cestou učit. Každému je ale jasné, že se taková, pro běžného člověka samozřejmá schopnost, úplně naučit nedá.

4.2 Aspergerův syndrom

Podívejme se na některé rozdíly v chování lidí s Aspergerovým syndromem od lidí s jinou poruchou PAS:

Potíže ve společenských vztazích

Na rozdíl od osob s „klasickým“ autismem, které často vypadají do sebe uzavřené a bez zájmu o okolní svět, mnoho osob s Aspergerovým syndromem velmi touží být ve společnosti a nemají odpor ke styku s lidmi. Avšak stále je pro ně těžké porozumět mimoverbální komunikaci, včetně výrazu tváře.

Potíže v komunikaci

Osoby s Aspergerovým syndromem mohou mluvit velmi plynule, ale nevšímat si přitom reakcí lidí, kteří je poslouchají. Může se stát, že stále mluví a mluví, bez ohledu na zájem posluchačů, nebo mohou vypadat necitliví k jejich citům.

Přestože mají dobré jazykové schopnosti, mohou osoby s Aspergerovým syndromem znít příliš pantičkářsky nebo brát vše příliš doslovně – problémy mohou působit vtipy, stejně jako nadsázka nebo metafory. Například člověk s Aspergerovým syndromem může být zmaten nebo i vystrašen prohlášením: „Utrhne mi za to hlavu.“

Nedostatek představivosti

Zatímco osoby mající Aspergerův syndrom často vynikají v učení se faktům, vzorcům a schémátům, je pro ně těžké přemýšlet abstraktně. Dětem to může působit problémy ve škole, kde mohou mít obtíže s některými předměty, jako je literatura nebo náboženství.

Zvláštní zájmy

U osob s Aspergerovým syndromem se často vyvine téměř posedlost ve vztahu k jejich koníčku nebo sbírce. Jejich zájmy obvykle zahrnují uspořádávání věcí nebo memorování údajů z oboru, na který se soustředily, jako jsou například vlakové jízdní řády, výsledky dostihů nebo i rozměry katedrál.

Nicméně, s povzbuzováním se jejich zájmy se mohou rozvíjet takovým způsobem, že lidé s Aspergerovým syndromem začnou svůj oblíbený obor studovat nebo v něm také najdou práci.

Obliba rutinní činnosti

Jakákoli neočekávaná změna obvyklé rutiny může u osoby s Aspergerovým syndromem vyvolat rozčilení. Malé děti si mohou vytvářet své vlastní rituály, například do školy musí jít pokaždé stejnou cestou. Ve škole je mohou rozčílit náhlé změny, jako je třeba změna rozvrhu. Lidé s Aspergerovým syndromem často upřednostňují rozvrh denní činnosti podle určitého daného vzoru. Jestliže jejich činnost vyžaduje časový plán, pak jakékoliv neočekávané zpoždění (např. dopravní zácpa) může vyvolat úzkost nebo rozčilení.

4.3 Práce s dětmi s poruchou autistického spektra v mateřské škole - teorie

Ke vzdělávání je využívána metodika strukturovaného učení, velký důraz je kladen na individuální přístup. Pro rozvoj komunikace se využívá metodika komunikace s vizuální podporou. Nezbytné pro práci s autistickými dětmi je používání speciálních pomůcek a vybavení tříd. Při práci s dítětem, které má autismus, je velmi důležité mít neustále na zřeteli fakt, že každý člověk potřebuje ve svém životě určitou míru předvídatelnosti, každý dodržuje určitý řád. Právě lidé s autismem mají schopnost předvídat a plánovat události velmi malou nebo téměř žádnou. Dítě tedy bez naší pomoci žije v častém stresu, není schopné se učit a rozvíjet své schopnosti. U dítěte se rozvíjí deprivace a následuje opoždění ve vývoji. Pokud tedy chceme, aby od nás tyto děti přijímaly nové informace a vědomosti a byly schopné se učit, musíme jim nejprve upravit prostředí tak, aby dětem dodávalo jistotu a poskytovalo již zmiňovanou vysokou míru předvídatelnosti. Ve světě je známá řada metod a programů, které se zaměřují na pomoc lidem s autismem. Kolébkou programu s vědecky ověřenou efektivitou, který se široce používá i v Evropě, je státní modelový program Severní Karolíny TEACCH. Program již funguje třicet let. Vznikl spoluprací rodičů a profesionálů jako reakce na tvrzení, že děti s autismem jsou nevzdělávatelné. TEACCH program (Treatment and Education of Autistic and Communication Handicapped Children - péče a vzdělávání dětí s autismem a dětí s problémy v komunikaci /volně přeloženo/) je modelovým programem péče o lidi s autismem v každém věku. Zahrnuje mimo jiné i speciální výchovně vzdělávací program, který vychází z potřeb těchto lidí a specifík autistické poruchy. V České republice se využívá metodika tohoto

programu a mluvíme o tzv. strukturovaném učení. Tuto metodu využívají i v mateřské škole, kterou jsem navštěvoval.

Jak správně vytvořit strukturované prostředí (v domácím prostředí, ve škole)

- vytyčit si místa pro jednotlivé důležité činnosti během dne (stůl pro individuální práci s dítětem, jídelní stůl, prostor pro volnou hru, prostor pro odpočinek apod.)
- vyčleněná místa pro konkrétní činnosti pokud možno nepřemísťovat
- pokud možno neprovádět jinou činnost na místě, které pro ni není vyčleněno (např. nechtít po dítěti splnit nějaký úkol u jídelního stolu apod.)
- pokusit se jasně vymezit hranice mezi jednotlivými místy (paravany, barevné koberce, barevné pásy na zemi, dřevěné „ohrádky“ apod.) (obr.1, obr.2) - nápadně a jasně vymezené hranice pomáhají dětem s autismem rozpoznat, kde místo určené k jednomu konkrétnímu úkolu začíná a kde končí.

Většina lidí používá diář, kalendář a hodinky, aby se nám abstraktní pojem času zviditelnil. Stejně tak lidé s autismem potřebují "vidět" čas. Pokud jim tuto vizualizaci času neposkytneme z venku, pomohou si sami. Musí si vytvořit svoji vlastní předvídatelnost, což dělají skrze nefunkční rituály a stereotypy. Jestliže se pak sled činností některý den změní, nastávají obvykle velké "problémy s chováním". Existuje velká pravděpodobnost, že pokud bude tato změna zaznamenána ve "vizualizovaném denním programu" a tudíž na ni bude dítě připraveno, k žádným problémům nemusí dojít.

K čemu slouží vizualizovaný denní program?

- dává odpověď na otázku "kdy "
- pomáhá v časové orientaci
- pomáhá odlišovat jednotlivé aktivity od sebe
- vede k větší samostatnosti

Jak uplatnit vizualizovaný denní program v praxi?

- zjistit úroveň schopnosti abstraktního myšlení u dítěte s autismem

- na základě tohoto zjištění stanovit vhodný typ vizuální podpory (někdo začne s předměty, jakožto vizuální podporou pro zviditelnění času, později může začít používat obrázky a možná i psané "určení času".)
- typy vizuální podpory (od nejjednodušší k nejsložitější)
 - konkrétní předmět (lžička – symbol jídla)
 - fotografie (lžička na fotografii)
 - piktogramy (nakreslený obrázek lžičky)
 - piktogramy s nápisem (nakreslený obrázek lžičky + nápis JÍDLO)
 - nápis (kartička s nápisem JÍDLO)
 - psaný rozvrh
 - diář

5. PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 CHARAKTERISTIKA TOMÁŠE VESELÉHO (jméno bylo změněno)

V této části se budu zabývat praxí v Mateřské škole ve Štíbrově ulici v Praze 8, kterou jsem opakovaně navštívil. Popisovat zde budu celkovou práci s dětmi s autismem. Blíže se budu věnovat šestiletému Tomáši Veselému, kterému byl v 5 letech diagnostikován Aspergerův syndrom. Ve školním roce 2011 /2012 navštěvoval jeden den v týdnu skupinku dětí ve Speciálně pedagogickém centru při MŠ Štíbrova. Chování Tomáše Veselého z tohoto školního roku mi zprostředkovali zaměstnanci SPC. Ve skupince se scházelo 4–5 dětí podobného věku a věnovali se jim 2 speciální pedagogové. Zpočátku býval na skupince přítomen i rodič, u Tomáše ale po dvou setkáních přítomnost rodiče nebyla nutná. S novým prostředím, dětmi ani pedagogy neměl Tomáš sebemenší problém. V herně se choval suverénně, pokud měl možnost si volně hrát, byl velmi spokojený. Pokud mu hru někdo přerušil a požadoval změnu činnosti, reagoval křikem, házením věcí, válel se po zemi. Vůči dospělým ani ostatním dětem ale agresivní nebyl.

V tomto školním roce jsem měl možnost pozorovat Tomáše Veselého celkem při třech setkáních v mateřské škole. Je to milý chlapec s běžným intelektem, velmi rád kreslí, je schopný sestavit poměrně složité puzzle (24 i více dílků), staví stavby z lega, rád doprovází písničky na rytmické nástroje. Pokud se někdo snaží, aby zanechal jeho oblíbené činnosti, dává velmi silně najevo nelibost. Mluví svojí zvláštní řečí, občas je v ní ale obsažené slovo, kterému je rozumět, a je použito smysluplně. Doma často sleduje pohádky a hraje hry na počítači. Opakuje si pro sebe naposlouchané dialogy (nejen v češtině, ale i v angličtině, španělštině, italštině). Reprodukuje je ale natolik zkomoleně, že mu není rozumět. Mluvené řeči a pokynům učitelky rozumí většinou velmi dobře.

Při popisu jednotlivých návštěv v MŠ se budu věnovat všeobecně chodu třídy, který je pro autistické děti přizpůsoben. Pouze pokud by u Tomáše nastaly nějaké zvláštnosti, budu se věnovat konkrétně jemu. Myslím, že pokud bych popisoval jen práci s ním, byly by závěry těžko použitelné všeobecně.

5.2 JEDNOTLIVÁ SETKÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

5.2.1. SETKÁNÍ PRVNÍ - ZAČÁTEK ZÁŘÍ

Při prvním setkání jsem se seznamoval v praxi s metodou strukturovaného učení, kterou jsem zatím znal jen teoreticky. Děti s poruchou autistického spektra potřebují jednotlivé činnosti, které v průběhu dne ve školce následují, rozfázovat a přehledně označit, aby se v nich mohly orientovat. Aby věděly, co je kdy čeká. Proto každé dítě, které tuto podporu potřebuje, má na velké svislé desce barevný pruh samolepící tapety ve své barvě, na kterém je přilepený suchý zip. Tam je zaznamenána struktura dne pomocí piktogramů (zalaminovaných obrázků se suchými zipy na zadní straně (obr.3). Je to sloupec obrázků, představující jednotlivé činnosti, ze kterých je pobyt ve školce složený. Rozvrhů je vedle sebe 9, ve třídě je 11 dětí, jsou tam ještě 2 děti s Downovým syndromem, ty rozvrh nemají. (obr.4) Tomáš Veselý má rozvrh ve světle zelené barvě. Aby si zvykl, ke svému rozvrhu chodit, jsou po třídě (ale třeba i na záchodě apod.) rozmístěné krabičky s tzv. tranzitními kartami opět v barvě rozvrhu dítěte. Ty slouží k tomu, aby ve chvíli, kdy dítě jednu činnost dokončí, dostalo do ruky tuto tranzitní kartu a bylo zpočátku odvedeno ke svému rozvrhu. Po nějaké době si dítě tranzitní kartu samo spojí s tím, že se má jít podívat k rozvrhu. Pod rozvrhem je krabička, do které tranzitní kartu položí (obr. 5), podívá se na svůj rozvrh a vezme obrázek, který označuje další činnost, kterou půjde dělat (obr. 6, obr .7). Celý tento proces slouží k tomu, aby dítě s PAS mělo jasný přehled o tom, jakou činnost bude dělat teď, jakou činnost bude dělat potom a tím se alespoň částečně zbavilo pocitu ztracenosti ve světě, kterému tak úplně nerozumí. Tomáš Veselý, přestože se s tímto systémem seznámil teprve v září tohoto roku, kdy do školky nastoupil, brzy systém pochopil. Pochopil ho dokonce tak dobře, že pokud ho nikdo nesleduje, vybírá si kartičku se svojí oblíbenou činností a rozvrh si upravuje. To mu sice učitelkami není tolerováno, ale je z toho vidět, že ví, jak s rozvrhem pracovat.

Děti s PAS nejsou často schopny se samy zabavit a volný čas pro hru je pro ně časem zmatku a nejistoty a neumí si s ním poradit. Proto je potřeba tyto děti zaměstnávat víc, než běžné děti nebo děti s jiným postižením. Naopak pro Tomáše je volná hra s hračkami velmi oblíbená, jen mu do ní nikdo nesmí zasahovat, ostatní děti při hře nevyhledává. Při přechodu k jiné činnosti je opět velmi rozčilený, běhá po třídě, křičí a odmítá uklízet hračky. S pomocí a mírným nátlakem nakonec vše uklidí a přechází k další činnosti.

5.2.2. SETKÁNÍ DRUHÉ - KONEC ZÁŘÍ

Při druhém setkání jsem se věnoval individuální práci s Tomášem, nejprve pod vedením učitelky, později i sám. V jedné části třídy jsou stolky pro individuální práci, tady děti pracují. Z obou stran pracovního stolku jsou police, v levé polici jsou připravené úkoly, které bude dítě plnit. Vyndá si první úkol, vypracuje ho a splněný úkol odloží do police vpravo (obr.8, obr.9). Tímto způsobem vypracuje všechny další úkoly. Tomáš má tendenci si úkoly přehazovat, vybírat si je sám ze skříně, odkládat úkoly ještě před dokončením. Je vidět, že je natolik inteligentní, že je schopen podvádět, což ostatní děti ve třídě téměř nedělají. Aby dítě vědělo, že mu práce ubývá, má na stolku suchý zip s žetony – zalamovaná papírová kolečka. Počet žetonů se rovná počtu úkolů + 1, poslední = jiný žeton je se symbolem odměny (obr.10). S každým splněným úkolem dítě odebere jeden žeton, žetony ubývají spolu se splněnými úkoly. Za poslední = jiný žeton dítě dostane odměnu. I ve spektru odměn je vidět, jak jsou děti s PAS různé. Některé si vybere bez problému z krabičky odměn – krabička, která se běžně používá na šroubky nebo hřebíky. Jsou v ní lentilky, gumové bonbony, lipa, kousky čokolády, křupky, slané krečky. Některé dítě si vybere jen žlutou lentilku, některé jedině hrozinku, pro někoho je odměnou prohlížení jeho oblíbené knihy a jídlo ho nechává úplně chladným. Tomáš nemá s výběrem odměny problém, jen se zase nenápadně snaží získat víc odměn než jen jednu.

Tomášovou velmi oblíbenou zábavou je kreslení, obzvlášť když dostane fixy. Kreslí krásné obrázky zvířat, aut, domů. Při bližším seznámení ale vychází najevo, že kreslí pouze obrázky, které má naučené z počítačového programu malování. Není schopný nakreslit to, co se po něm žádá. Řekl jsem mu, aby nakreslil auto, nakreslil medvěda. Sice byl moc hezký, ale auto to nebylo. Ještě jsem to několikrát zkusil, vždycky ale nakreslil něco jiného, než jsem chtěl.

Při volné hře s hračkami děti často neví, jak si vlastně hrát. Některé děti hračky stále přeskladňují, rovnají a třídí. Že se dá s autíčkem taky jezdit, je mnohdy velký objev a dlouho trvá, než si jsou schopné např. auto s kamarádem posílat. Raději si auta rovnají do dokonalé řady a každé narušení je problém. Tomáš je při hře spokojený, má staršího bratra a je vidět, že v této oblasti problém nemá. Je schopný si hrát i společně s ostatními dětmi, ale jen za předpokladu, že dodržují jeho pravidla.

5.2.3. SETKÁNÍ TŘETÍ - KONEC ŘÍJNA

Při třetím setkání jsem se zaměřil na sebeobsluhu a jídlo a šel jsem se třídou na procházku. Už dopředu jsem věděl, že s jídlem mívají děti s PAS velké problémy. Bývají velmi vybíravé, často jsou zvyklé jíst jen dvě až tři oblíbená jídla. Často to bývá suchý rohlík, suché těstoviny, suchá rýže, čistý polévkový vývar apod. Těmto dětem připadá, že omáčka jim těstoviny zašpiní, nechápou, proč by měla na těstovinách být. Při nácvičku konzumace dalších jídel, je často nutné začít s děleným talířem, na kterém se potraviny sebe vzájemně nedotýkají. To je případ i Tomáše. Po dvou měsících ve školce je už schopen těstovinu na vidličce lehce namočit do omáčky a sníst. Podobně to probíhá i u jiných druhů jídla. Chleba nebo rohlík ke svačině jí jediné suchý, s ovocem a zeleninou má velký problém, jí jen nakrájená a oloupaná jablka. Pokud nastane velký problém, má Tomáš na stole opět barevné papírové žetony (obr.11) a za každé sněžené sousto hodí jeden žeton do kelímku uprostřed stolu (obr.12). Pokud zvládne sníst předem domluvený počet soust, dostane odměnu. Při mé návštěvě byla ryba s bramborami, Tomáš snědl s pomocí žetonů 5 soust suchých brambor.

V sebeobsluze jsou u dětí s PAS velké rozdíly. Tomáš je v této oblasti velmi šikovný, převlékne se na procházku úplně sám, jen není zvyklý si věci po sobě uklízet. Vše co svlékne, hodí naruby na zem, po napomenutí, aby si věci uklidil, se velmi rozčiluje, válí se po zemi a křičí. S pomocí učitelky nakonec vše uklidí a postupně se uklidní.

Na procházce je nutné kvůli bezpečnosti a blízkosti aut, aby šly všechny děti za ruku s učitelkou nebo asistentkou (obr.13, obr.14). Většina dětí to přijímá bez problému, Tomáš se během procházky snaží vyškubnout, křičí, válí se po zemi. Na oploceném hřišti je šťastný, protože si může volně běhat, občas strká pomalejší děti a má radost, pokud se jim to nelíbí. Omluvit se jim nechce, opět udělá scénu. Při odchodu je znovu rozčilený, ale celkem rychle se uklidní a v klidu odchází do školky na oběd.

5.3 OSVĚDČENÉ METODY PRÁCE S TOMÁŠEM VESELÝM

1. Tomáš musí mít na začátku dne jasný rozvrh, který on sám uvidí a uvědomí si, co bude ten den dělat.
2. Dále je nutné, být na Tomáše důsledný a vyžadovat splnění daného úkolu bez ohledu na jeho reakce (samozřejmě v únosné míře).
3. Při nezvladatelných reakcích je nutné mít možnost odejít spolu s asistentem do samostatné místnosti a tam situaci dořešit.
4. Při odmítání činnosti je dobré slovně podpořit Tomáše k výkonu (při práci u stolu, chození při procházce, půjčování hraček).
5. Jako na každé dítě i na Tomáše platí odměna za vykonanou práci (sladkost, jídlo, kreslení fixami).
6. Postupně se snažit, aby si Tomáš sám vedl diář, zpočátku v kreslené podobě, později psaný.

6. ZÁVĚR

Při integraci dětí do běžných základních škol, bývá v praxi největší problém právě s integrací dětí s PAS. Mnohem snazší bývá začlenění dětí např. s Downovým syndromem, přestože inteligencí je děti s PAS často převyšují. Děti s Downovým syndromem jsou milé, velmi pozitivně vnímají vlídný a laskavý přístup, vcelku předvídatelně reagují, jsou schopné snáze navázat vztah, a cítí-li se v bezpečí, nemívají velký problém s přizpůsobivostí. Reakce dětí s poruchou autistického spektra ale bývají odlišné, každé dítě s touto poruchou je jiné a pro nezasvěceného člověka těžko vysvětlitelné. Tyto děti na první pohled působí nevychovaně, drze, často až hrubě.

Vzhledem k tomu, že děti s AS mají problémy především v komunikaci a sociálních vztazích, je nutné informovat i spolužáky, samozřejmě na úrovni jejich věku. Na první pohled se dítě s PAS jeví „normálně“. Jeho projevy jsou ale často velmi nečekané, vykřikuje při hodině, má nepřiměřené reakce při horší známce - křičí, pláče, běhá po třídě, ale i odmítá komunikovat s vyučujícím, utíká ze třídy. Pokud jeho spolužáci nejsou seznámeni se specifiky AS, zákonitě berou všechny projevy dítěte jako nespravedlnost, protože jim by takové chování neprošlo.

Zkušenosti s tím mají v ZŠ a Gymnáziu J. Gutha-Jarkovského v Praze 1, kde funguje druhým rokem Centrum pro podporu integrace dětí s PAS. Pomáhá jak žákům, tak jejich rodičům i ostatním, kdo se o radu přihlásí. Pro snazší komunikaci mezi žákem, učitelem, asistentem a rodiči, je nutné najít systém, který bude dítěti nejlépe vyhovovat. Některé dítě preferuje obrázky, některé už před nástupem do školy čte a je zvyklé si vést diář. Osvědčenou metodou jsou desky s kroužkovou vazbou. Do ní se vkládají jednotlivé listy. To umožňuje už neaktuální listy odebírat. Každý školní den má svou samostatnou stránku. V záhlaví je prostor pro datum a motivační obrázek. Záznamový list je rozdělen podle jednotlivých vyučovacích hodin. Do nich se zaznamenává předmět, dále učivo (co bylo probíráno, procvičováno, testováno, z jaké učebnice, pracovního listu), průběh hodiny (zvláště žáci s PAS potřebují častější hodnocení, a to i v průběhu hodiny), celkové hodnocení hodiny. Na konci listu je prostor pro zaznamenání hodnocení za celý den a domácích úkolů.

Věřím a doufám, že moje práce alespoň trošku přispěje ke snazšímu začlenění dětí s poruchou autistického spektra mezi ostatní děti a objasní jejich zvláštnosti, kterými nás mohou ale i obohatit.

LITERATURA A PRAMENY

M.HADDON. *Podivný případ se psem*. Praha: Argo, 2003. ISBN 80-7203-541.

ATTWOOD, T. *Aspergerův syndrom*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0193-9.

THOROVÁ, K. *Poruchy autistického spektra*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0215-8.

Co je Aspergerův syndrom ? *Dobromysl.cz* [online]. 2003 [cit. 2012-11-04].

Dostupné z: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=232>

Deník Komunikátor pro žáky s poruchami PAS. PHDR. JITKA KENDÍKOVÁ; MGR. MIROSLAV

VOSMIK, Základní škola J. Gutha-Jarkovského a Gymnázium Jiřího Gutha-Jarkovského, Praha.

Dobromysl.cz [online]. 2011 [cit. 2012-11-04].

Dostupné z: <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=2430>

Nácviky sociálních dovedností u dětí s AS. BĚLOHLÁVKOVÁ, L. *Autismus.cz* [online]. 2011 [cit.

2012-11-04].

Dostupné z: <http://www.autismus.cz/odborne-clanky/nacviky-socialnich-dovednosti.html>

Přílohy: Příloha č.1 Záměry praktické maturity

Příloha č.2 Fotografie z MŠ Štíbrova

PŘÍLOHA č. 1

Záměr praktické maturity

Dítě z MŠ Štíbrova do ZŠ

Cíle:

- Usnadnit integraci dítěte z MŠ Štíbrova do ZŠ

Postup práce:

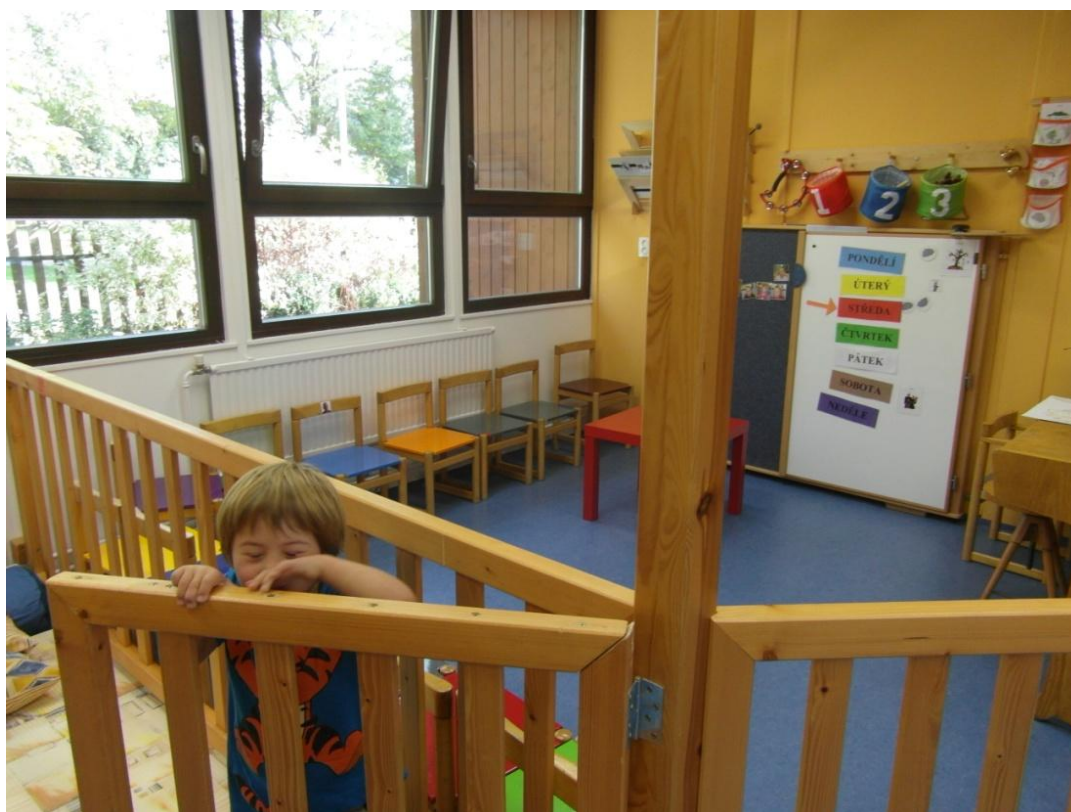
- Pozorování a studium informací
- Výběr žáka z MŠ
- Kontakt
- Praktický výzkum
- Zpracování

Výsledek:

- Zpráva pro ZŠ o žákovi MŠ

Příloha č.2 Fotografie z MŠ Štíbrova

Obr.1 Členění třídy

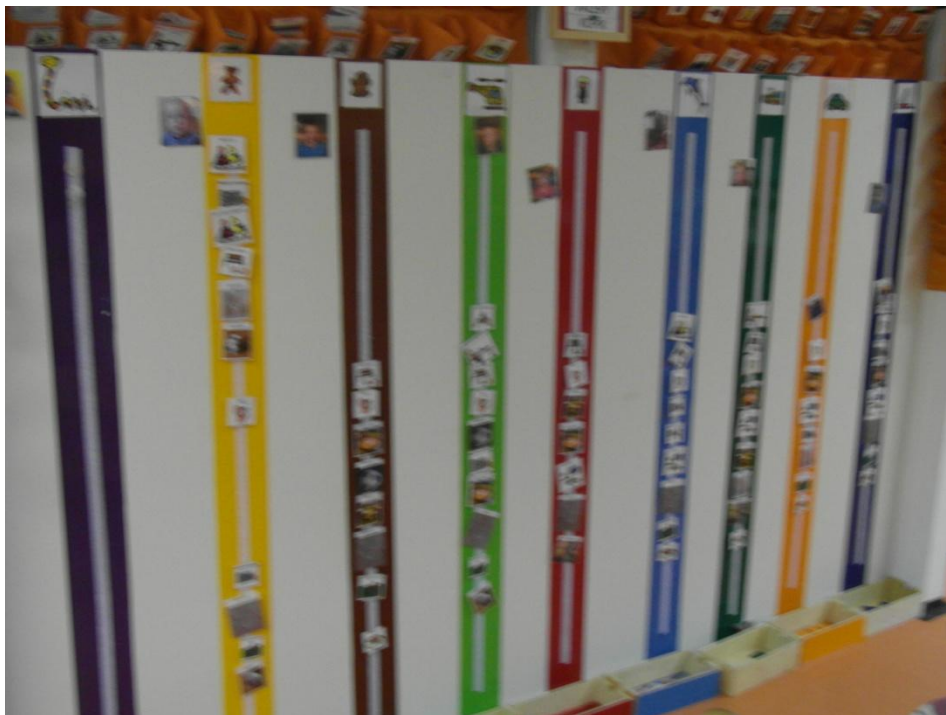
Obr.2 Stoleček na prohlížení knih

Obr. 3 Ukázka použití struktury

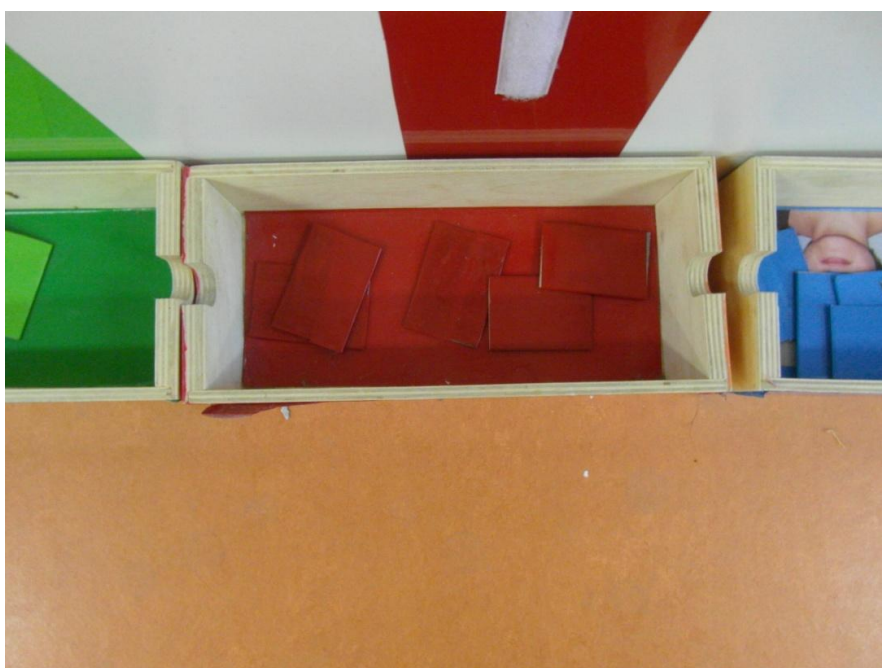

Obr. 4 Denní rozvrhy dětí

Poznámka : fotografie byla záměrně rozostřena kvůli fotografiím dětí, které nemohou být publikovány

Obr. 5 Krabička na tranzitní karty pod denním rozvrhem

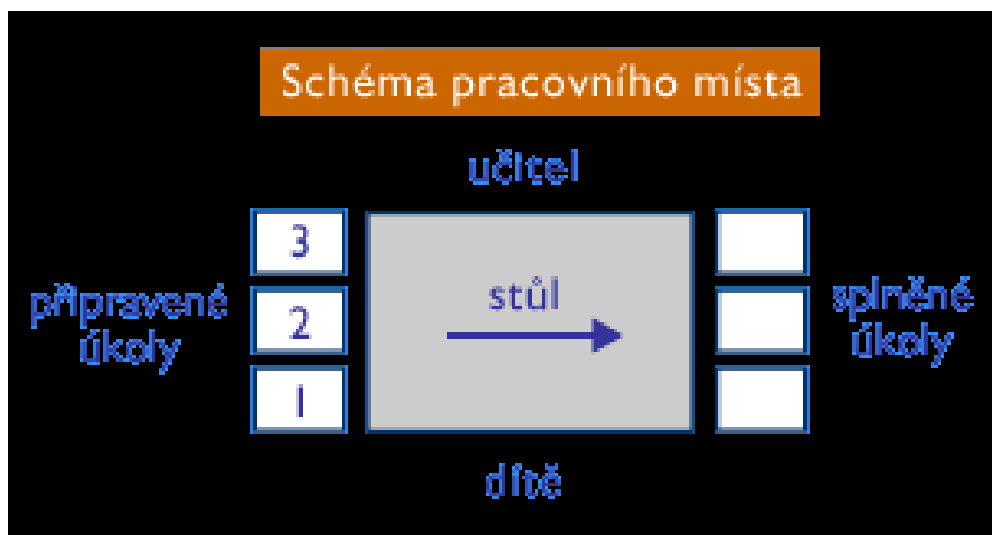
Obr. 6 Ukázky obrázků činností

Obr. 7 Ukázky obrázků činností

Obr. 8 Schéma pracovního stolu

Obr. 9 Dvě pracovní místa pro samostatnou práci dětí

Obr. 10 Symbol odměny, který dítě vymění za skutečnou odměnu

Obr. 11 Počet soust = počet žetonů (tady vyjimečně papírků – žetony došly)

Obr.12 Kelímek uprostřed stolu na odkládání obrázků a žetonů

Obr. 13 Procházka

Obr. 14 Já jako asistent Lindy

